

Castells carregats, glòria efímera

El castellers i afeccionats del segle XIX no reconeixien cap castell fins que no s'havia descarregat, i la història recull repeticions de construccions mítiques que només s'havien coronat. Durant el segle XX aquest concepte ha canviat radicalment i ha nascut la categoria del castell 'només' carregat, que dóna gairebé la mateixa glòria a les colles.

Tres de deu amb folre i manilles de la Vella de Valls en el passat Concurs de Tarragona. Aquest castell no descarregat li donà la victòria a la colla vallesa.

Si els homes que el segle XVIII es van inventar els castells i els que durant el XIX els van elevar a límits extraordinaris aixequessin el cap, es mouria una polèmica de proporcions insospitades que, segurament, conduiria el món casteller dels nostres dies a l'escissió. Permeteu-me de

dir-ho. Si formacions senceres de xiquets de Valls poguessin ressuscitar, en el panorama casteller de l'any 2000 hi hauria colles que només reconeixrien la consecució d'una construcció descarregada i n'hi hauria que donarien per bo un castell només coronat. Entre les primeres hi hauria les dels nostres rebesavis, amb la

roba de cada dia, enfaixats, amb "calçilla" als turmells i mocador al cap, obligats a repetir un cinc de nou amb folre perquè, al primer intent, els havia caigut quan ja el descarregaven. A les segones, hi fórem nosaltres, homes i dones perfectament uniformats, capaços de plorar, de cridar emocionats i abraçar-nos després d'haver carregat *només* l'un qualsevol dels grans castells de l'actualitat.

Seríem davant dues concepcions radicalment oposades. La d'una gent d'abans, amb poques coses sobreres i que aprofitava allò que tenia fins al final; i la concepció dels homes d'avui, acostumats a tenir de tot i a consumir de pressa per poder consumir més; d'una concepció que obligava a fer les coses ben fetes, del començament a l'acabament, perquè havien de durar per tota la vida, i d'una altra, la nostra, en què els acabats són de fireta i les coses es fan perquè durin tan poc com sigui possible, amb la finalitat que les cadenes de producció no s'aturin. El fet, com dèiem, és que els castellers del XIX només donaven per bo un castell quan s'havia descarregat i els dels nostres dies valorem gairebé igual un castell descarregat que un de carregat, aquests últims encara que només sigui *in extremis* i amb *foto-finish*.

Els punts del Concurs. El XVIII Concurs de Castells de Tarragona, que es va disputar el dia 8 d'octubre de l'any passat a la plaça de toros, va ser un exemple més d'aquesta manera de fer nova —no pas recent—, que accepta de ple el castell carregat. Els organitzadors van adaptar la puntuació dels castells a les necessitats del moment, amb l'esperit de premiar-ne més un de simplement carregat que no pas un d'una categoria immediatament inferior, però descarregat (consulteu la taula de puntuacions publicada a EL TEMPS del dia 2 d'octubre). D'aquesta manera, i a tall d'exemple, un tres de nou amb folre carregat feia 5.900 punts i el quatre de nou amb folre descarregat 5.880.

Al Concurs hi va haver 13 castells carregats i 44 de descarregats, segons dades oficials. Hem de reconèixer que aquestes xifres no demostren pas, ni de bon tros, que la prioritat de les colles d'avui sigui, per damunt de tot, de carregar un castell.

Debat obert

Les puntuacions del Concurs que estableix el Patronat de Castells de Tarragona són una referència que també tenen en compte, i molt, les places a l'hora d'avaluar quina colla ha tingut l'actuació més reeixida en una diada, i a l'hora d'elaborar els rànquings que publiquen alguns mitjans de comunicació i colles. Tot i ser, doncs, generalment acceptades, també tenen detractors i, en tot cas, són font de discussió i de polèmica. En una taula rodona recent sobre les semblances de l'alpinisme i els castells, organitzada i recollida per la revista penedesenca *La Fura*, Jordi Marginyà, de la Vella de Valls, hi afirmava: "hi ha una cosa que sempre predico als castells i és que un de no descarregat hauria de valer zero punts. A la muntanya, has de fer el cim, però després n'has de baixar". Lluís Ràfols, dels Castellars de Vilafranca, hi afegia: "al Concurs de Tarragona, hi haurien de valer molt més els castells descarregats". I Pere Guinovart, cap de colla dels Bordegassos de Vilanova, sentenciava: "És ridícul, perquè carregues un tres de deu amb folre i val 16.300 punts, i descarregar-lo només val 800 punts més". A tot això, Ràfols encara deia que en els grans castells, si només valgués el fet de descarregar-los, no es farien sense estar segur de poder-los descarregar. "La gent anirira més segura de tot!"

Aquestes opinions són un bon exemple que el debat és obert, però parem atenció a allò que pensen destacats dirigents de les colles capdavanteres. Són Tomàs Gormaz "Tomassín", cap de colla de la Joves de Valls; Joan Romero "Juanatxo", ex-cap de colla de la Vella de Valls; i Francesc Moreno "Melilla", cap de colla dels Castellars de Vilafranca.

EL TEMPS. És justa la puntuació vigent al Concurs de Castells de Tarragona?

T. GORMAZ: En general, caldria diferenciar més la puntuació entre carregat i descarregat. S'haurien de revisar totes les puntuacions i que la de qualsevol castell net fos clarament superior a la d'un castell amb folre i manilles. En aquest cas, crec que el dos de vuit net és l'únic que hi ha de ben puntuat, perquè val més que el dos de nou amb folre i manilles, però no és el cas del tres o quatre de deu amb folre i manilles, que valen més que no pas un quatre o tres de nou nets.

J. ROMERO: Suposo que hi hauria d'haver una gran diferència (de puntuació) entre carregats i descarregats. Allò que és clar és que descarregar un castell costa molt més, i en els casos del 3/10 f.m. o el 2/8 n. encara més, perquè es carreguen i cauen de seguida. La puntuació del Concurs també beneficia més unes colles que no pas unes altres. En el cas de Vilafranca, van acceptar totes les seves propostes, i la puntuació els beneficiava, en principi, perquè els castells de la gamma extra, que puntuaven més, ells ja els tenien.

F. MORENO: Crec que, potser sí que hauria de valer més que no val, un castell descarregat; és el cas de la torre de vuit, que podria valer molt més. Tot es pot millorar i se n'ha de parlar. Però jo crec que hi ha coses que estan bé, com el fet que un tres de deu (amb folre i manilles) valgui més que no pas el quatre net. Ara, que el Patronat puntuï a favor dels interessos de Vilafranca, no és cert. Jo només vaig presentar un simulacre de puntuació amb el 3/10 f.m. per sobre el 4/9 n. i hi vaig posar per sobre el 5/9 net i els castells de deu sense manilles. Un altre dia, qualsevol pot fer això mateix. S'ha d'ajudar el Patronat i no fer crítiques tan dures.

EL TEMPS. Arribat al punt on són ara els castellers, no s'hauria de tornar a la filosofia del segle passat, quan un castell no valia si no s'havia descarregat?

T. G.: No, carregat també val, té la seva feina i té un mèrit. Si no fos així, no tindriem la foto. El dos de vuit, no l'hauríem vist mai.

J. R.: No em sembla gens bé que un castell només carregat no valgui; si fos així, avui molts castells no els hauríem vistos mai, perquè, si no el tinguessis molt segur per a descarregar-lo, no te la jugaries.

F. M.: Zero punts no, perquè carregar un castell té mèrit. Però, en el futur, s'haurà de puntuar i premiar molt més un castell descarregat.

Llenya de la Joves de Valls en una diada de Sant Fèlix de Vilafranca. La polèmica sobre l'alta puntuació de les construccions només carregades centra el debat en el món casteller.

“Si el patronat no existís s'hauria d'inventar”

El president actual del Patronat de Castells de Tarragona és Salvador Navarro, casteller dels Xiquets del Serrallo. Malgrat les crítiques de favoritismes que ha rebut el Patronat, Navarro creu fermament que actuen amb independència.

—Per què les puntuacions del Concurs diferencien tant poc entre un castell carregat i un de descarregat?

—Per la senzilla raó que la Comissió de Bases que integren les quatre colles de Tarragona (Xiquets, Jove, Serrallo i Sant Pere i Sant Pau) creuen que, si es puntués poc un castell només carregat, segons quins de la gamma extra no s'intentarien. Les colles hi vindrien a assegurar els punts i tirarien castells inferiors.

—Però no és exagerat que un castell carregat valgui més que un de descarregat de la categoria immediatament inferior?

—Allò que mana és l'estadística. Fixa't que s'aconsegueixen menys tresos de nou carregats que quates de nou descarregats. Estadísticament, doncs, el tres carregat és més difícil que no pas el quatre descarregat.

—Hi ha responsables de colles que coincideixen a dir que les diferències de puntuació entre castell carregat i descarregat haurien de ser més àmplies.

—El Concurs del 2002 dependrà de les persones que hi hagi al Patronat. Mira, jo els donaria la puntuació i els diria: fins que no us poseu d'acord no sortireu d'aquesta habitació. Segur que els creixeria la barba, perquè cadascú només pensa en els castells de la seva colla.

—Què en pensa, dels qui diuen que la puntuació del Concurs d'enguany s'ha fet a mida de Vilafranca?

—Cap de les propostes de les diverses colles no coincideix exactament amb la puntuació que finalment vam decidir. Hem estat imparcials. Fem una puntuació que incentiva els castells i evita que les colles siguin conservadores. Sense el Patronat tothom aniria a la seva: si no existís, ens l'hauríem d'inventar.

—Finalment, què en pensa de la possibilitat que el Concurs en particular i el món casteller en general només valoressin els castells descarregats?

—Ni de broma. Perquè només el sacrifici que hi ha per a carregar un castell ja val una recompensa. Si fos així, no veuríem castells com el tres de deu. No, això ni de broma! J. A.

Ni que aquesta sigui tampoc la prioritat de les colles que van al Concurs, esperonades per la puntuació acordada. Més aviat demostren la cosa contrària. Ara, si ens fixem en les colles d'elit i en les construccions de la gamma extra que van portar a plaça, les xifres ja són ben diferents. L'elit casteller representada a Tarragona era formada pels Castellers de Vilafranca, la Vella de Valls i la Joves de Valls. Entre totes tres van fer vuit castells, dels quals sis eren de l'anomenada gamma extra: el 5/9 f., el 3/10 f.m. i el 2/9 f.m. de la Vella; el 4/9 n. de la Joves i el 4/9 a. i el 2/8 n. de Vilafranca. D'aquests sis, la meitat es van completar: el 5/9 i el 2/9 de la Vella i el 4/9 amb l'agulla de Vilafranca. L'altra meitat: el 3/10 de la Vella, el 4/9 n. de la Joves i el 2/8 de Vilafranca només es van carregar, però van ser tres construccions que marcaren l'evolució del Concurs i, sens dubte, el resultat final. Tres construccions que, com hem dit, el segle passat no haurien estat recollits per la incipient crònica casteller de llavors ni per la “sagrada” tradició oral (en el món dels castells).

Heus ací una altra dada que podria fer pensar que les colles que van al Concurs, esperonades per una puntuació que fa poques distincions entre castells carregats i descarregats, es proposen construccions que no tenen consolidades, amb l'objectiu de carregar-los a tota costa: és la xifra dels castells que entre totes les colles s'intentaren i que, finalment, no es van ni carregar. En total 18 castells (per exemple, dos intents de 3/10 f.m. dels Castellers de Vilafranca, o dos intents de 2/7 dels Xiquets del Serrallo). La pregunta s'imposa: tots aquests 18 intents, més els 12 castells que només es van coronar, els haurien portats a plaça les colles, si la puntuació que es concedeix per castell carregat no fos tan alta?

Segurament que no hi pot haver una resposta rotunda. Ni tampoc cal fer ara càbales sobre si la classificació final del XVIII Concurs o dels concursos anteriors hauria estat diferent amb una puntuació que marqués més les distàncies entre castell carregat i descarregat. Les normes eren les mateixes per a tothom.

Josep Almirall